

Ольга ШУМІНСЬКА,

orcid.org/0000-0002-9620-8863

*старший викладач кафедри гуманітарної освіти і туризму
Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів
і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»
(Бережани, Тернопільська область, Україна) nauka.ua@ukr.net*

ЦИФРОВИЙ ЕТИКЕТ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Статтю присвячено комплексному лінгвістичному дослідженню цифрового етикету як невід'ємної складової сучасної української професійної комунікації в умовах цифрової трансформації суспільства. Актуальність дослідження зумовлена активним перенесенням професійної взаємодії до цифрового середовища, що потребує переосмислення традиційних норм мовленнєвого етикету відповідно до нових комунікативних реалій. Метою статті є визначення місця цифрового етикету в системі сучасної української професійної комунікації, аналіз його комунікативно-прагматичних характеристик, мовних засобів реалізації та основних тенденцій розвитку. Для досягнення поставленої мети використано описовий метод, дискурс-аналіз, прагмалінгвістичний, контекстуально-інтерпретаційний та елементи кількісного аналізу. У статті охарактеризовано цифровий етикет як функціональну підсистему професійної комунікації, що регулює мовленнєву поведінку учасників цифрової взаємодії та забезпечує ефективність професійного спілкування. Визначено основні комунікативно-прагматичні принципи цифрової професійної комунікації, серед яких ввічливість, повага до адресата, інформаційна достатність, лаконічність, мовна нормативність і комунікативна доречність. Проаналізовано мовні засоби реалізації цифрового етикету на лексичному, морфологічному, синтаксичному та текстовому рівнях, а також виявлено найпоширеніші порушення етикетних норм у сучасному цифровому професійному дискурсі та їхній вплив на результативність комунікації. Особливу увагу приділено сучасним тенденціям розвитку цифрового етикету, серед яких демократизація професійного спілкування, гібридизація комунікативних стилів, зростання вимог до мовної грамотності та поширення технологій штучного інтелекту у професійному листуванні. Зроблено висновок, що цифровий етикет є важливим регулятором сучасної української професійної комунікації, який поєднує традиційні мовленнєво-етикетні норми з новими вимогами цифрового середовища та сприяє підвищенню ефективності професійної взаємодії.

Ключові слова: цифровий етикет, цифрова комунікація, комунікативна компетентність, комунікативно-прагматичний аспект, мовленнєвий етикет, професійна комунікація, професійний дискурс, українська мова.

Olha SHUMINSKA,

orcid.org/0000-0002-9620-8863

*Senior Lecturer at the Department of Humanities and Tourism
Separated Subdivision of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
“Berezhany Agrotechnical Institute”
(Berezhany, Ternopil region, Ukraine) nauka.ua@ukr.net*

DIGITAL ETIQUETTE AS A COMPONENT OF MODERN UKRAINIAN PROFESSIONAL COMMUNICATION

The article presents a comprehensive linguistic study of digital etiquette as an integral component of modern Ukrainian professional communication amid society's digital transformation. The study's relevance is driven by the growing shift of professional interaction to digital environments, which necessitates a reconsideration of traditional norms of speech etiquette in light of new communicative realities. The aim of the article is to determine the place of digital etiquette within the system of modern Ukrainian professional communication and to analyze its communicative-pragmatic characteristics, linguistic means of realization, and major developmental trends. To achieve this aim, the study employs descriptive, discourse-analytical, pragmalinguistic, and contextual-interpretative methods, together with elements of quantitative analysis. The article characterizes digital etiquette as a functional subsystem of professional communication that regulates the speech behavior of participants in digital interaction and ensures the effectiveness of professional communication. The study identifies the principal communicative and pragmatic principles of digital professional communication, including politeness, respect for the addressee, informational adequacy, conciseness, linguistic correctness, and communicative appropriateness. Particular attention is paid to the linguistic realization of digital etiquette at the lexical, morphological, syntactic, and textual levels. The most common violations of digital etiquette in contemporary

professional discourse are identified and analyzed, including the omission of etiquette formulas, excessive directness, the use of colloquial abbreviations, graphical overemphasis, and deviations from language norms, as well as their impact on communicative effectiveness. Special emphasis is placed on current trends in the development of digital etiquette, such as the democratization of professional communication, the hybridization of communicative styles, increasing requirements for linguistic literacy, and the growing use of artificial intelligence technologies in professional correspondence. It is concluded that digital etiquette functions as an important regulator of modern Ukrainian professional communication by integrating traditional norms of speech etiquette with the communicative demands of the digital environment, thereby enhancing the effectiveness of professional interaction.

Key words: *digital etiquette, digital communication, communicative competence, communicative-pragmatic aspect, speech etiquette, professional communication, professional discourse, Ukrainian language.*

Постановка проблеми. Цифровізація сучасного світу істотно вплинула на характер професійної комунікації, перетворивши електронне спілкування на невід'ємну частину щоденної роботи фахівців у різних сферах. Використання електронної пошти, корпоративних месенджерів, платформ для відеоконференцій, соціальних мереж і спільних сервісів не лише пришвидшило обмін інформацією, а й встановило нові стандарти культури професійного спілкування. У цьому контексті особливо актуальним стає цифровий етикет, який регулює поведінкові норми учасників онлайн-комунікації і сприяє більш ефективній взаємодії в цифровому просторі.

Сучасна професійна комунікація вже не обмежується традиційними мовленнєвими нормами. Вона інтегрує мовні, етичні, соціокультурні та технологічні компоненти, що забезпечують успішну взаємодію між представниками різних професійних спільнот. Недотримання правил цифрового етикету може негативно впливати не лише на міжособистісні відносини, а й на репутацію окремого фахівця, установи чи організації. Саме тому питання формування цифрової комунікативної культури дедалі частіше розглядається як одна з ключових складових професійної компетентності сучасного спеціаліста (Кізім та ін., 2023).

Проблематика мовленнєвого етикету, професійної комунікації та дискурсивних особливостей сучасного спілкування перебуває у центрі уваги українських і зарубіжних науковців. Дослідження присвячені професійному дискурсу, мовленнєвому етикету, міжкультурній комунікації, нормам професійного мовлення та розвитку комунікативної компетентності (Морозова, 2024; Мацько, 2018). Водночас стрімкий розвиток цифрових технологій значно випереджає оновлення комунікативних норм, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних уявлень про професійний етикет у цифровому просторі.

Попри зростання кількості досліджень, присвячених цифровій грамотності, цифровому добробуту та мережевій комунікації, питання цифрового етикету як складової сучасної української профе-

сійної комунікації ще не отримало комплексного висвітлення. Потребують подальшого вивчення мовні й комунікативні особливості цифрової взаємодії, принципи дотримання професійних норм у різних каналах електронного спілкування, а також роль цифрового етикету у формуванні позитивного професійного іміджу та підвищенні ефективності професійної комунікації.

Аналіз досліджень. Активна цифровізація професійної діяльності суттєво трансформувала традиційні моделі комунікації, зумовивши появу нових правил мовленнєвої поведінки в електронному середовищі. Якщо раніше етикетне спілкування асоціювалося переважно з безпосередньою усною або писемною взаємодією, то сьогодні воно охоплює широкий спектр цифрових каналів комунікації, серед яких електронна пошта, корпоративні месенджери, соціальні мережі, платформи відеоконференцій та інші засоби професійної взаємодії. За цих умов цифровий етикет поступово перетворюється на невід'ємний компонент професійної комунікативної компетентності, поєднуючи мовні, прагматичні, соціокультурні та технологічні аспекти сучасного спілкування.

Теоретичну основу сучасних досліджень цифрового етикету становлять праці, присвячені мовленнєвому етикету як універсальній системі соціально регламентованих мовних засобів. У сучасному мовознавстві мовленнєвий етикет розглядається як сукупність усталених мовних моделей, що забезпечують нормативність, ввічливість, комунікативну доцільність і ефективність взаємодії між співрозмовниками. Особлива увага приділяється його національно-культурній специфіці, функціональним особливостям і ролі у формуванні мовної особистості (Гульпа, 2010; Голікова, 2012; Мацько, 2018). Водночас більшість цих досліджень було виконано до активного поширення цифрової комунікації, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних етикетних норм відповідно до нових умов професійної взаємодії.

Важливе місце у сучасній лінгвістиці посідають дослідження професійного дискурсу, у

межах яких професійне спілкування трактується як особливий різновид інституційної комунікації з чітко визначеними мовними, когнітивними та прагматичними характеристиками. Професійний дискурс характеризується високим рівнем нормативності, стандартизованості, функціональної зумовленості мовних засобів та орієнтацією на досягнення конкретного комунікативного результату. Саме ці характеристики визначають специфіку мовленнєвої поведінки учасників професійної взаємодії незалежно від каналу комунікації (Берлінський, 2021; Морозова, 2024). Цифрове середовище не змінює базових принципів професійного дискурсу, однак актуалізує нові способи їх мовної реалізації.

Особливого значення набуває проблема нормативності професійного мовлення в умовах цифровізації освіти та професійної діяльності. Сучасні дослідження демонструють, що професійна успішність значною мірою залежить від сформованості мовленнєвої культури, здатності дотримуватися літературних норм, коректно використовувати мовні засоби та будувати ефективну комунікацію відповідно до професійної ситуації. Нормативність професійного мовлення дедалі більше поширюється й на цифрові канали взаємодії, де мовні помилки, недотримання правил ввічливості або порушення комунікативної доречності можуть негативно впливати на професійний імідж мовця (Дружененко, 2025).

Окремий напрям сучасних досліджень безпосередньо пов'язаний із формуванням цифрового етикету як складової професійної компетентності. Цифровий етикет трактується як система норм, що регулюють поведінку користувача в електронному середовищі, охоплюючи культуру електронного листування, спілкування в месенджерах, участь у відеоконференціях, використання цифрових платформ, дотримання інформаційної безпеки та академічної доброчесності. Підкреслюється, що володіння цифровим етикетом стає необхідною передумовою професійної успішності сучасного фахівця, а його формування має інтегруватися в професійну підготовку майбутніх спеціалістів (Кізім та ін., 2023). Разом із тим у більшості досліджень увага зосереджується переважно на педагогічних аспектах цифрової компетентності, тоді як власне мовна організація цифрового етикету залишається недостатньо вивченою.

У сучасних працях цифрова комунікація дедалі частіше розглядається крізь призму міжкультурної взаємодії. Акцентується, що глобалізація професійного середовища значно підвищує вимоги до комунікативної компетентності фахівця, який має

враховувати не лише мовні, а й соціокультурні особливості адресата. Формування міжкультурної комунікативної компетентності передбачає оволодіння універсальними принципами цифрової взаємодії, толерантністю, мовленнєвою коректністю та здатністю адаптувати комунікативну поведінку до різних професійних ситуацій (Біличенко, Яртісь, 2025; Мацько, 2018).

Не менш важливим залишається прагматичний аспект етикетної комунікації. Дослідження окремих мовленнєвих актів свідчать, що традиційні формули вибачення, подяки, прохання чи звертання зазнають суттєвої трансформації в цифровому середовищі, однак не втрачають своєї основної функції – підтримання гармонійної взаємодії між комунікантами. Цифрові канали спілкування актуалізують нові моделі реалізації мовленнєвих актів, які поєднують традиційні етикетні норми із сучасними комунікативними практиками (Гродський, 2024; Коробка, 2015).

У зарубіжній науці цифровий етикет дедалі частіше розглядається як складова ширшого феномена цифрової культури та мережевої комунікації. Дослідження засвідчують, що розвиток соціальних мереж, цифрових платформ і багатомовного онлайн-простору сприяв формуванню нових мовних практик, які поєднують традиційні принципи ввічливості з особливостями електронної взаємодії. Поряд із цим, цифровий етикет пов'язується із поняттями цифрового благополуччя, цифрової грамотності та відповідального використання інформаційних технологій (Androutsopoulos, 2016; Gui, Fasoli, Carradore, 2019).

Особливе місце у професійному цифровому спілкуванні посідає корпоративна комунікація, ефективність якої значною мірою визначається використанням мовних засобів, що забезпечують зрозумілість, переконливість, взаємодію з адресатом і формування позитивного професійного іміджу. Використання відповідних прагматичних стратегій дозволяє не лише передавати інформацію, а й підтримувати конструктивний професійний діалог, що є надзвичайно актуальним для сучасної електронної комунікації (Hyland, 1998).

Поряд із сучасними підходами доцільно враховувати й класичні концепції етикету, у яких сформульовано універсальні принципи ввічливої поведінки – повагу до співрозмовника, тактовність, доречність, стриманість і відповідальність за власне мовлення. Незважаючи на зміну комунікативних каналів, саме ці принципи залишаються основою сучасного цифрового етикету, адаптуючись до нових умов електронної взаємодії (*Etiquette for All*, 2018). Подібну тенденцію підтверджують і сучасні дослідження

українського мовленнєвого етикету, які засвідчують збереження традиційних комунікативних цінностей навіть за умов активної цифровізації суспільства (Tymkova, Manzhos, 2025).

Таким чином, аналіз наукової літератури свідчить, що проблематика мовленнєвого етикету, професійного дискурсу та цифрової комунікації активно розробляється як у вітчизняному, так і в зарубіжному мовознавстві. Водночас переважна більшість досліджень присвячена або традиційному мовленнєвому етикету, або педагогічним, соціологічним чи психологічним аспектам цифрової взаємодії. Комплексний лінгвістичний аналіз цифрового етикету як складової сучасної української професійної комунікації, зокрема його мовної репрезентації, прагматичних механізмів функціонування, жанрової диференціації та впливу на ефективність професійного спілкування, залишається недостатньо розробленим, що й визначає актуальність цього дослідження.

Мета статті полягає у комплексному лінгвістичному аналізі цифрового етикету як складової сучасної української професійної комунікації, визначенні його основних комунікативно-прагматичних характеристик, мовних засобів реалізації та особливостей функціонування в різних жанрах цифрового професійного дискурсу. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: з'ясувати сучасні підходи до трактування понять мовленнєвий етикет, цифровий етикет та професійна комунікація; визначити місце цифрового етикету в системі сучасної української професійної комунікації; охарактеризувати основні комунікативно-прагматичні принципи цифрового професійного спілкування; проаналізувати мовні засоби реалізації цифрового етикету в українському професійному дискурсі; виявити найтипівіші порушення норм цифрового етикету та визначити їхній вплив на ефективність професійної комунікації; окреслити основні тенденції розвитку цифрового етикету в умовах цифровізації українського суспільства.

Матеріалом дослідження слугували тексти української професійної цифрової комунікації, зокрема електронні листи, повідомлення корпоративних месенджерів, офіційні повідомлення державних установ, закладів вищої освіти та комерційних організацій, а також професійні дописи в соціальній мережі LinkedIn. Загальний обсяг досліджуваного матеріалу становить близько 1000 текстових фрагментів, відібраних методом суцільної вибірки упродовж 2024–2025 років.

Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних

лінгвістичних методів дослідження. Описовий метод застосовано для систематизації теоретичних положень і характеристики цифрового етикету як мовного явища. Метод дискурс-аналізу дав змогу дослідити функціонування етикетних норм у сучасній професійній цифровій комунікації. Прагмалінгвістичний аналіз використано для встановлення комунікативних інтенцій мовців і визначення функцій мовних засобів у різних комунікативних ситуаціях. Контекстуально-інтерпретаційний метод забезпечив аналіз мовних одиниць у реальних умовах професійної взаємодії. Елементи кількісного аналізу використано для визначення частотності окремих етикетних формул, комунікативних стратегій і мовних моделей у досліджуваному матеріалі.

Виклад основного матеріалу. Цифровий етикет у сучасному мовознавстві доцільно розглядати не лише як сукупність правил поведінки в мережі, а й як окремий функціональний компонент професійної комунікації, що регулює мовленнєву взаємодію в цифровому середовищі. Його формування безпосередньо пов'язане з цифровізацією професійної діяльності, коли значна частина службового спілкування переноситься в електронну пошту, корпоративні месенджери, системи електронного документообігу, відеоконференції та професійні соціальні мережі. На відміну від традиційного мовленнєвого етикету, який переважно регламентує безпосередню усну чи писемну взаємодію, цифровий етикет функціонує в умовах асинхронної комунікації, де особливого значення набувають чіткість повідомлення, швидкість реагування, структурованість тексту та врахування цифрового контексту. У цьому аспекті цифровий етикет виступає одним із механізмів підтримання професійної репутації мовця, оскільки кожне повідомлення фактично є елементом його мовного портрета та професійного іміджу.

Лінгвістичний аналіз сучасної української професійної комунікації дає змогу виокремити низку комунікативно-прагматичних принципів, що забезпечують ефективність цифрової взаємодії. Передусім це принцип ввічливості, який реалізується за допомогою традиційних українських етикетних формул. Навіть у короткому службовому повідомленні використання конструкцій *«Добрий день! Надсилаю остаточний варіант документа. Буду вдячна за Ваші зауваження»* створює позитивний прагматичний ефект, демонструючи готовність до співпраці та повагу до адресата. Натомість повідомлення *«Документ. Перевірте сьогодні»* передає той самий зміст, проте характеризується високим ступенем категоричності,

відсутністю контактостановлювальних мовних одиниць і тому може інтерпретуватися як комунікативно некоректне.

Іншим визначальним принципом є повага до адресата, що відображається не лише у виборі звертань, а й у способі формулювання комунікативного наміру. Українська професійна комунікація традиційно тяжіє до непрямих мовленнєвих актів, які пом'якшують категоричність висловлювання. Саме тому конструкції *«Чи могли б Ви ознайомитися з матеріалами?»*, *«Буду вдячна, якщо Ви надішлете відповідь до п'ятниці»* або *«Просимо повідомити про прийняте рішення»* значно краще відповідають нормам цифрового етикету, ніж прямі імперативні висловлення *«Надішліть відповідь»* чи *«Переробіть документ»*. Використання непрямой мовленнєвої стратегії дозволяє зберігати позитивне «обличчя» співрозмовника, що є одним із ключових принципів сучасної професійної комунікації.

Не менш важливим є принцип інформаційної достатності, відповідно до якого цифрове повідомлення повинно містити саме той обсяг інформації, який необхідний для виконання певної професійної дії. Повідомлення *«Прошу до 17:00 надіслати заповнену таблицю у форматі Excel на корпоративну електронну адресу»* є прагматично завершеним, оскільки містить об'єкт дії, спосіб виконання та часові межі. Водночас короткі репліки на кшталт *«Терміново зробіть таблицю»* або *«Передивіться»* змушують адресата витратити додаткові когнітивні ресурси на уточнення змісту повідомлення, що негативно впливає на ефективність професійної взаємодії.

Ефективність цифрового етикету особливо наочно простежується під час порівняння повідомлень із однаковою комунікативною метою, але різною мовною організацією. Наприклад, повідомлення *«Добрий день, пані Ірино! Надсилаю остаточну редакцію статті. Буду вдячна за Ваші зауваження до четверга. Щиро дякую за співпрацю!»* реалізує основні принципи цифрового професійного спілкування: встановлення контакту через етикетне звертання, чітке формулювання мети повідомлення, конкретизацію прохання із зазначенням терміну його виконання та завершальну формулу ввічливості, яка підтримує позитивний комунікативний тон. Натомість повідомлення *«Стаття у вкладенні. Подивіться.»* передає лише інформаційне ядро висловлення, однак характеризується відсутністю контактостановлювальних мовних одиниць, етикетних формул та прагматичного пом'якшення директивності. Незважаючи на однаковий зміст, другий варіант може сприйматися як категоричний або недостатньо ввічливий,

що потенційно знижує ефективність професійної взаємодії. Таким чином, лінгвістична організація цифрового повідомлення безпосередньо впливає на його прагматичний ефект, визначаючи не лише успішність передачі інформації, а й характер міжособистісних відносин між комунікантами.

Цифровий етикет реалізується на всіх мовних рівнях. На лексичному рівні функціонують етикетні формули *«будь ласка»*, *«щиро дякую»*, *«перепрошую»*, *«буду вдячний»*, *«з повагою»*, які виконують контактостановлювальну та гармонізувальну функції. На морфологічному рівні одним із найважливіших показників професійної культури залишається написання займенника *Ви* з великої літери при персональному звертанні: *«Дякую Вам за відповідь»*, *«Буду вдячна, якщо Ви переглянете рукопис»*. Ця особливість є характерною саме для української офіційно-ділової традиції й сигналізує про повагу до співрозмовника. На синтаксичному рівні переважають конструкції з модальними дієсловами та умовними формами, що пом'якшують директивність повідомлення: *«Чи могли б Ви...»*, *«Просимо повідомити...»*, *«Було б доречно...»*. На текстовому рівні ефективність цифрового повідомлення забезпечується його композиційною завершеністю: звертанням, коротким поясненням мети, основною інформацією, проханням або повідомленням про подальші дії та завершальною формулою ввічливості.

Аналіз сучасного українського цифрового професійного дискурсу свідчить про наявність типових порушень цифрового етикету. Найчастіше спостерігається відсутність етикетних формул, коли повідомлення обмежується лише інформаційним ядром, наприклад *«Документ отримав»* або *«Підписав»*. Формально такі повідомлення є зрозумілими, однак вони порушують контактостановлювальну функцію комунікації, позбавляючи її ознак мовленнєвої ввічливості. Не менш поширеним є використання надмірно категоричних конструкцій *«Терміново зробіть»*, *«Чекаю відповіді»*, *«Виправте негайно»*, які не відповідають українській традиції офіційного професійного спілкування. Негативний прагматичний ефект також створюють надлишкові графічні засоби – написання повідомлень великими літерами, використання численних знаків оклику або великої кількості емоті, як-от *«ДУЖЕ ТЕРМІНОВО!!!!»* чи *«😡😡😡»*, що істотно знижує рівень офіційності повідомлення. Дедалі частіше фіксується проникнення розмовних скорочень *«ок»*, *«пж»*, *«спс»*, *«сорі»* у професійне листування, що також суперечить нормам сучасного українського офіційно-ділового стилю.

Сучасний етап розвитку цифрового етикету характеризується кількома взаємопов'язаними тенденціями. Насамперед спостерігається поступова демократизація професійного спілкування, яка проявляється у зменшенні комунікативної дистанції між співрозмовниками, однак без втрати принципів мовної ввічливості. Одночасно посилюється гібридизація стилів, коли традиційні ознаки офіційно-ділового мовлення поєднуються з окремими елементами розмовної комунікації, наприклад, «Добрий день! Надсилаю презентацію. Якщо виникнуть питання – із задоволенням відповім 😊». Хоча використання подібних невербальних засобів поступово стає прийнятним у внутрішньокорпоративному спілкуванні, їхня доречність визначається корпоративною культурою конкретної установи та статусом адресата. Водночас спостерігається підвищення вимог до мовної грамотності цифрових текстів, оскільки якість мовного оформлення дедалі частіше стає індикатором професійної компетентності автора. Новітньою тенденцією є також активне використання систем штучного інтелекту для підготовки службових листів, офіційних повідомлень і документів, що сприяє стандартизації професійного мовлення, проте одночасно актуалізує проблему збереження індивідуального стилю, мовної автентичності та відповідальності автора за зміст створеного тексту.

Висновки. Цифровізація професійної діяльності сприяла формуванню цифрового етикету як самостійної складової сучасної української професійної комунікації. На відміну від традиційного мовленнєвого етикету, він регулює взаємодію в

електронному середовищі, поєднуючи усталені норми мовленнєвої ввічливості з новими вимогами цифрового спілкування.

Проведений аналіз засвідчив, що ефективність цифрової професійної комунікації визначається дотриманням основних комунікативно-прагматичних принципів, серед яких провідними є ввічливість, повага до адресата, інформаційна достатність, лаконічність, мовна нормативність і комунікативна доречність. Їхня реалізація забезпечується системою лексичних, морфологічних, синтаксичних і текстових засобів, що формують професійний мовний портрет комуніканта.

Встановлено, що найпоширенішими порушеннями цифрового етикету є відсутність етикетних формул, надмірна категоричність висловлювань, використання розмовних скорочень, графічна експресивність, недотримання мовних норм і композиційної організації повідомлення. Такі відхилення негативно впливають на ефективність професійної взаємодії, ускладнюють досягнення комунікативної мети та можуть знижувати рівень довіри між учасниками спілкування.

Сучасний цифровий етикет в Україні розвивається під впливом цифровізації суспільства, демократизації професійного спілкування, гібридизації комунікативних стилів і поширення технологій штучного інтелекту. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення мовних механізмів цифрової комунікації, розроблення рекомендацій щодо стандартизації професійного цифрового спілкування та формування цифрової комунікативної компетентності фахівців різних галузей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берлінський Ю. В. Лінгвістичні відмінності професійного та непрофесійного дискурсу. Collection of Scientific Works "Visnyk of Zaporizhzhya National University. Philological Sciences". 2021. № 1. С. 21–26. <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2021-1-3>.
2. Біличенко О., Яртись Я. Досвід формування міжкультурної комунікативної компетентності (на прикладі студентів освітніх програм «Середня освіта (Українська мова)» та «Середня освіта (Українська мова. Мова і література (англійська)»). Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2025. Т. 1, № 23. С. 5–16. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334001>.
3. Голікова Н. С. Мовний етикет у художньо-літературному дискурсі. Український смисл. 2012. № 2. С. 32–38.
4. Гродський І. Я. Засоби вираження вибачення в англійських лицарських романах XII–XV століть. Nova filologia. 2024. № 93. С. 49–54. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-7>
5. Гульпа Д. Мовний етикет як об'єкт дослідження в угорському та українському мовознавстві. Acta Hungarica. 2010. № 19–20. С. 223–227.
6. Дружененко Р. Професійне мовлення сучасного вчителя-філолога: аналіз нормативності та шляхи формування. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія». 2025. № 7. С. 62–67. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.09>.
7. Кізім С., Волошина О., Жовнич О., Люльчак С., Куцак Л., Уманець В. Формування цифрового етикету як складова професійної успішності майбутніх педагогів: європейський вимір. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2023. Вип. 76. С. 65–71. <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-76-65-71>.
8. Коробка Г. О. Норми етикетного спілкування в методиці викладання іноземних мов. Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. 2015. Т. 12. С. 255–262. <https://doi.org/10.31812/filstd.v12i0.343>

9. Мацько О. Мовленнєвий етикет і міжкультурна комунікація. Дивослово. 2018. № 11 (740). С. 34–41.
10. Морозова М. Професійний дискурс: семіотичний та когнітивний підходи. Актуальні питання іноземної філології. 2024. № 21. С. 84–90. <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-13>.
11. Androutsopoulos J. Networked multilingualism: Some language practices on Facebook and their implications. *International Journal of Bilingualism*. 2016. Vol. 19, No. 2. P. 185–205.
12. *Etiquette for All: Or Rules of Conduct for Every Circumstance in Life: With the Laws and Practices of Good Society*. Franklin Classics Trade Press, 2018. 66 p.
13. Gui M., Fasoli M., Carradore R. Digital well-being: Developing a new theoretical tool for media literacy research. *Italian Journal of Sociology of Education*. 2019. Vol. 9. No. 1. P. 165.
14. Hyland K. Exploring corporate rhetoric: Metadiscourse in the CEO's letter. *Journal of Business Communication*. 1998. Vol. 35, No. 2. P. 224–244.
15. Tymkova V., Manzhos E. Traditional stereotypes of speech etiquette in the framework of the Ukrainian outlook. *Молодь і ринок*. 2025. No. 1(233). P. 156–162. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322712>

REFERENCES

1. Berlinskyi, Yu. V. (2021). Linhvistychni vidminnosti profesiinoho ta neprofesiinoho dyskursu [Linguistic differences between professional and non-professional discourse]. Collection of Scientific Works "Visnyk of Zaporizhzhya National University. Philological Sciences, (1), 21–26. <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2021-1-3> [in Ukrainian].
2. Bilychenko, O., & Yartys, Ya. (2025). Dosvid formuvannia mizhkulturnoi komunikativnoi kompetentnosti (na prykladi studentiv osvitynikh prohram «Serednia osvita (Ukrainska mova)» ta «Serednia osvita (Ukrainska mova. Mova i literatura (anhliiska)» [Experience of developing intercultural communicative competence (based on students of the educational programmes "Secondary Education (Ukrainian Language)" and "Secondary Education (Ukrainian Language. Language and Literature (English))"]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 1(23), 5–16. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334001> [in Ukrainian].
3. Holikova, N. S. (2012). Movnyi etyket u khudozhno-literaturnomu dyskursi [Speech etiquette in literary discourse]. *Ukrainskyi smysl*, (2), 32–38. [in Ukrainian].
4. Hrodskiy, I. Ya. (2024). Zasoby vyrazhennia vybachennia v anhliiskykh lytsarskykh romanakh XII–XV stolit [Means of expressing apology in English chivalric romances of the 12th–15th centuries]. *Nova filologiya*, (93), 49–54. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2024-93-7> [in Ukrainian].
5. Hulpa, D. (2010). Movnyi etyket yak ob'ekt doslidzhennia v uhorskomu ta ukrainskomu movoznavstvi [Speech etiquette as an object of research in Hungarian and Ukrainian linguistics]. *Acta Hungarica*, (19–20), 223–227. [in Ukrainian].
6. Druzenhenko, R. (2025). Profesiine movlennia suchasnoho vchytelia-filoloha: analiz normatyvnosti ta shliakhy formuvannia [Professional speech of the modern philology teacher: Analysis of language norms and ways of formation]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriya «Pedahohika. Psykholohiia»*, (7), 62–67. <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-1.09> [in Ukrainian].
7. Kizim, S., Voloshyna, O., Zhovnych, O., Liulchak, S., Kutsak, L., & Umanets, V. (2023). Formuvannia tsyfrovoho etyketu yak skladova profesiinoy uspishnosti maibutnikh pedahohiv: yevropeiskyi vymir [Developing digital etiquette as a component of future teachers' professional success: A European perspective]. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedahohika i psykholohiia*, (76), 65–71. <https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-76-65-71> [in Ukrainian].
8. Korobka, H. O. (2015). Normy etyketnoho spilkuвання v metodytsi vykladannia inozemnykh mov [Norms of etiquette communication in foreign language teaching methodology]. *Filolohichni studii: Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 12, 255–262. <https://doi.org/10.31812/filstd.v12i0.343> [in Ukrainian].
9. Matsko, O. (2018). Movlennievyy etyket i mizhkulturna komunikatsiia [Speech etiquette and intercultural communication]. *Dyvoslovo*, 11(740), 34–41. [in Ukrainian].
10. Morozova, M. (2024). Profesiinyi dyskurs: semiotychnyi ta kohnityvnyi pidkhody [Professional discourse: Semiotic and cognitive approaches]. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii*, (21), 84–90. <https://doi.org/10.32782/2410-0927-2024-21-13> [in Ukrainian].
11. Androutsopoulos, J. (2016). Networked multilingualism: Some language practices on Facebook and their implications. *International Journal of Bilingualism*, 19(2), 185–205.
12. *Etiquette for All: Or Rules of Conduct for Every Circumstance in Life: With the Laws and Practices of Good Society*. (2018). Franklin Classics Trade Press.
13. Gui, M., Fasoli, M., & Carradore, R. (2019). Digital well-being: Developing a new theoretical tool for media literacy research. *Italian Journal of Sociology of Education*, 9(1), 165.
14. Hyland, K. (1998). Exploring corporate rhetoric: Metadiscourse in the CEO's letter. *Journal of Business Communication*, 35(2), 224–244.
15. Tymkova, V., & Manzhos, E. (2025). Traditional stereotypes of speech etiquette in the framework of the Ukrainian outlook. *Molod i rynek*, 1(233), 156–162. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322712>

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.09.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

